

що регулюють виконання покарань, не можуть реалізувати мету покарання без кримінально-виконавчих норм, що регулюють застосування засобів виправлення. Ті й інші норми не можуть бути реалізовані без норм, що регулюють умови виконання покарань, і без застосування засобів виправлення. Разом з цим усі ці кримінально-виконавчі норми не будуть втілені в життя без норм, що регулюють діяльність із організації виконання покарання.

Таким чином, сукупність усіх кримінально-виконавчих норм, що регламентують процес виконання покарань, покликана забезпечити «безперебійну роботу» механізму реалізації кримінальної відповідальності особи, визнаної винною у вчиненні злочину. На нашу думку, розуміння ролі процесуальних норм як правової форми опосередкування процедури реалізації засобів кримінальної відповідальності є серйозним досягненням кримінально-правової теорії, що надає нових імпульсів до вдосконалення законодавства та правозастосовчої практики. Суворота та досконалість процедурно-процесуальна регламентація порядку призначення та втілення у життя кримінально-правових засобів впливу на осіб, визнаних винними у вчиненні злочинів, при вирішенні індивідуально-конкретних кримінальних справ сприятиме подальшому посиленню законності та обґрунтованості вироку суду.

Список використаної літератури:

1. Фесенко Є.В. Сучасні завдання кримінально-правової науки (Загальна частина) // Право України. – 2010. – № 9. – С. 66-72.
2. Филимонов В.Д., Филимонов О.В. Правоотношения. Уголовные правоотношения. Уголовно-исполнительные правоотношения. Монограф. – М., 2007.
3. Богатирьев И.Г. Кримінально-виконавче право України: Підруч. – К., 2008.
4. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 червня 2005 р. // ВВР. – 2005. – № 30. – Ст. 409.
5. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. – Т. 5. – К., 2003.

Надійшла до редакції 04.01.2011

РУДИК М.В., кандидат юридичних наук
(Кримський юридичний інститут Одеського
державного університету внутрішніх справ)

УДК 343.

**ДЕРЖАВНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
У СФЕРІ ОБІГУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Стаття присвячена реалізації державно-правової політики у системі заходів, необхідних для забезпечення належного рівня безпеки обігу комп'ютерної інформації.

Ключові слова: державно-правова політика, комп'ютерна інформація, інформаційні правовідносини, комп'ютерний злочин.

Статья посвящена реализации государственной правовой политики в системе мер, необходимых для обеспечения надлежащего уровня безопасности оборота компьютерной информации.

Ключевые слова: государственная правовая политика, компьютерная информация, информационные правоотношения, компьютерное преступление.

The article is devoted to realization of the state policy in the system of measures necessary for providing of necessary level of computer information security.

Key words: state policy, computer information, information relations, computer crime.

Сьогодні суспільство стає інформаційно більш насиченим. Особливе місце в інформаційному суспільстві належить комп'ютерним системам, вони здатні інтегрувати і обробляти інформацію з різних джерел. Створені й успішно діють глобальні комп'ютерні мережі, що пов'язують світ в одне ціле, такі як Internet. Проте технічний прогрес має і негативні наслідки. Наявність глобальних комп'ютерних мереж і недостатня їх захищеність від збоїв техніки, викликаних найрізноманітнішими причинами, може породити непередбачувані наслідки.

Безпека існування комп'ютерної інформації є одним із ключових національних інтересів України. Захист інформаційної безпеки повинен здійснюватися шляхом проведення виваженої

і збалансованої політики держави у сфері використання високих технологій, що спрямована за двома векторами: захист інформаційної безпеки окремої особи та суспільства і захист інформаційної безпеки держави у цілому.

Метою статті є аналіз нормативно-правового регулювання безпеки комп'ютерної інформації в Україні та за кордоном, а також визначення особливостей політики держави у цій сфері.

В науці кримінального права України проблеми безпеки обігу комп'ютерної інформації досліджували такі вчені: Б.А. Кормич, П.Д. Біленчук, В.А. Голубєв, В.В. Гуцалюк, Л.І. Владимірова та ін.

Особливість суспільної небезпеки комп'ютерних злочинів полягає в тому, що вони не мають кордонів. Такі злочини можуть бути вчинені в будь-якій точці земної кулі, незалежно від державних кордонів, наприклад, із банку будь-якої країни можуть бути переведені крупні суми, зламані коди ядерних об'єктів, інформаційних баз правоохоронних органів тощо.

Саме тому в цьому напрямку необхідно вести виважену політику держави, яка має бути спрямована на регулювання інформаційних правовідносин і процесів, а також створення належного механізму захисту комп'ютерної інформації від злочинних посягань.

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу досягти реалізації власних інтересів без застосування військового інструментарію, послабити або навіть зруйнувати конкуруючу державу, не застосовуючи сили, за умови, якщо ця держава не усвідомить реальних та потенційних загроз негативних інформаційних впливів і не створить дієвої системи захисту і протидії цим загрозам [4, с. 134-135].

Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні технології значною мірою визначають рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку держави. За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки України. Ефективність прийняття управлінських рішень визначається переважно обсягом і швидкістю обробки інформації. Зростає значення інформаційних методів управління соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування внутрішнього і зовнішніх ринків. Інформаційні технології визначають структуру і якість озброєнь, оцінку рівня їх необхідної достатності, ефективність дій збройних сил. Спроможність ідентифікування науково-технічних та екологічних проблем, моніторинг їх розвитку і прогнозування можливих наслідків безпосередньо залежать від ефективності інформаційної інфраструктури [4].

Унікальність цього простору полягає у тому, що будь-які кордони є "прозорими" для комп'ютерних злочинців, водночас суттєво обмежуючи діяльність правоохоронних органів держав лише тією територією, на які поширюється їх юрисдикція. Реалізація діяльності з розслідування досліджуваних злочинів за межами національних кордонів допускається в межах, встановлених відповідними міжнародними правовими актами.

У зв'язку з цим існує потреба у міжнародному співробітництві в правовій сфері, яке було б спрямоване на боротьбу зі злочинами у сфері використання комп'ютерної інформації, а саме у прийнятті єдиного нормативно-правового акта з питань захисту міжнародного суспільства від комп'ютерних злочинів. Крім того, такий нормативно-правовий документ повинен містити у собі основи правової взаємодопомоги, критерії оцінки злочинних діянь, а також розробки відповідних термінологічних визначень і понять.

Слід зазначити, що у глобальному масштабі такого роду міжнародного документа немає. Хоча ще в серпні – вересні 1990 р. у м. Гавані відбувся восьмий Конгрес ООН з попередження злочинності, темою якого стала міжнародна співпраця щодо попередження злочинності. За дорученням Конгресу було розроблено нормативно-правовий документ ООН стосовно попередження злочинів, пов'язаних із застосуванням комп'ютерів, і боротьби з ними, який містить в основному рекомендації і положення процесуального і процедурного характеру, зокрема питання розслідування, проведення деяких слідчих дій, збирання електронних доказів та інші питання. Крім того, цей нормативно-правовий документ має досить загальний характер, у ньому відсутні положення доктринального характеру, які могли б служити основою для вироблення державами-членами ООН єдиних підходів, єдиного термінологічного і понятійного рішення у визначенні комп'ютерних злочинів [4].

Ці зусилля ведуть до реального зміцнення правової бази міжнародної взаємодії в боротьбі з досліджуваними явищами. Проте слід визнати, що більший ефект дають прямі двосторонні угоди про

співпрацю між правоохоронними органами багатьох держав. Багато в чому це пов'язано з тим, що наддержавний характер глобальних мереж часто до виникнення юрисдикційних проблем за фактами вчинених комп'ютерних злочинів, а також правових колізій обумовлюється трансграничним характером діянь. На наш погляд, у таких умовах, коли юрисдикція з кримінального переслідування належатиме двом і навіть більше країнам, зростає потреба у наявності відповідних міжнародних правових норм, що визначають політику, принципи і правила визначення юрисдикційного пріоритету.

Ключовими питаннями, які держави намагаються вирішувати при веденні політики, спрямованої на боротьбу зі злочинами у сфері використання комп'ютерної інформації, можна вважати такі: загальнотеоретична проблематика використання комп'ютерних мереж, що виникла через глобальність Інтернету і нематеріальність категорії «електронна інформація», комплекс спеціальних юридичних питань, зв'язаних з використанням технологій Інтернету, і принципова проблема меж вже існуючого законодавства до нових соціально-інформаційних процесів. Вирішення останньої проблеми серйозно ускладнюється наявністю незначних напрацювань у сфері державної політики із забезпечення безпеки існування комп'ютерної інформації та відсутністю достатньої кількості міжнародних угод щодо вирішення цієї проблеми.

Основні напрямки інформаційної безпеки визначені Законом України „Про основи національної безпеки України” [1]. Цим законом передбачено існування правової основи інформаційної безпеки (ст. 2), яка складається з відповідних законів, концепцій та доктрин.

Політика забезпечення безпеки існування комп'ютерної інформації у державі реалізується в процесі діяльності як органів державної влади, так і недержавних інституцій. Ця політика визначає зміст діяльності держави та її компетентних органів щодо регулювання інформаційних правовідносин і процесів. Змістовний аспект політики комп'ютерної безпеки, як і державної політики в цілому, визначається її організаційним та регулятивно-контрольним спрямуванням.

Слід згадати також про такий державний крок у напрямку зміцнення інформаційної безпеки, як розроблення проекту Доктрини інформаційної безпеки України. Ця політика держави була продиктована рішенням РНБО України від 21 березня 2008 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України», введеного в дію Указом Президента України № 377 від 23 квітня 2008 р.

Проект Доктрини розроблявся з урахуванням ролі і місця цього документа в системі нормативно-правового забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері. Він передбачає розробку документів наступного рівня у таких формах: концепції, стратегії, програми за певними напрямками, – які мають у цілому скласти основу правового регулювання інформаційної сфери. Ціннісну характеристику проекту Доктрини складає визначення інформаційної безпеки як невід'ємної складової кожної зі сфер забезпечення національної безпеки і водночас важливої самостійної сфери національної безпеки України. Прийняття Доктрини інформаційної безпеки України має надати нового стратегічного імпульсу діяльності органів державної влади, а також інститутів громадянського суспільства у забезпеченні інформаційної безпеки України, формуванні й реалізації державної інформаційної політики.

Визначаючи місце безпеки комп'ютерної інформації в системі діяльності держави з виконання своїх функцій, слід зважати на те, що на сучасному етапі виникає необхідність розглядати в комплексі предмет і зміст діяльності держави та засоби і способи, що її забезпечують. Це означає перехід від використання поняття «функція держави» до категорії «державна політика», оскільки поняття функції держави розкриває лише одну з складових державної політики.

Політика становить організаційну та регулятивно-контрольну сфери суспільства, основну в системі інших сфер та таку, що охоплює відносини й діяльність суб'єктів та об'єктів. Державна політика визначає зміст державної діяльності, способи її організації. Саме політика передбачає урахування та пов'язування інтересів держави з інтересами інших держав, соціальних груп та індивідів, а головне – визначення конкретного змісту та форм діяльності держави в тій чи іншій сфері.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що забезпечення необхідно-го рівня безпеки комп'ютерної інформації в Україні є основою для:

- формування державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки України;
- розробки концепцій, стратегій, цільових програм і планів дій із забезпечення інформаційної безпеки України;
- підготовки пропозицій щодо подальшого системного вдосконалення законодавчого, правового, методичного, науково-технічного й організаційного забезпечення інформаційної безпеки України.

Список використаної літератури:

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. // Офіційний вісник України. – № 29. – Ст. 1433.
2. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 5 липня 1994 р. // ВВР. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
3. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки: Дис. ... д-ра юрид. наук. – Одеса, 2004.
4. Правовое обеспечение международной борьбы с компьютерной преступностью // www.crime-research.ru/articles/rasulev.

Надійшла до редакції 22.11.2010

ХАШЕВ В.Г., кандидат юридичних наук
(Запорізький юридичний інститут
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ)

УДК 343.353

ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВСУПЕРЕЧ ІНТЕРЕСАМ СЛУЖБИ»

У статті розглянуто проблеми тлумачення поняття «всупереч інтересам служби» як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України). Надано відповідні пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства та практики його застосування.

Ключові слова: зловживання владою або службовим становищем, інтереси служби, правоохоронювані інтереси.

В статье рассматриваются проблемы толкования понятия «вопреки интересам службы» как обязательного признака объективной стороны злоупотребления властью или служебным положением (ст. 364 УК Украины). Предоставлены соответствующие предложения относительно усовершенствования действующего криминального законодательства и практики его применения.

Ключевые слова: злоупотребления властью или служебным положением, интересы службы, правоохранные интересы.

In the article a problems of interpretation of concept «Despite interests of service» is examined as an obligatory sign of objective side of abusing authority or service position (by article 364 of the Criminal Code of Ukraine). The proper suggestions are offered on the improvement of current criminal legislation and practice of his application.

Key words: abusing authority or service position, interests of service, interests are guarded a right.

Однією з ознак об'єктивної сторони зловживання владою або службовим становищем є використання цієї влади або службового становища „всупереч інтересам служби”.

Однак встановивши цю ознаку, законодавець не визначив, яке саме використання влади або службового становища є таким, що здійснюється всупереч інтересам служби. Отже, ця ознака об'єктивної сторони розгляданого злочину є оціночною і потребує встановлення у кожному конкретному випадку.

Така ситуація на практиці породжувала і буде породжувати проблеми у правильному застосуванні ст. 364 Кримінального кодексу України (далі – КК) та інших статей, які передбачають відповідальність за спеціальні види службових зловживань.

Наприклад, до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 165 КК 1960 р. було притягнуто начальника КП „Управління комунальною власністю” м. Мелітополь Л. за те, що в серпні 1995 р. він уклав договір з рестораном „Мелітополь” про харчування у робочі дні працівників КП у цьому ресторані за рахунок коштів організації. У результаті цього з серпня 1995 р. до вересня 1996 р. КП перерахувало ресторану „Мелітополь” гроші на суму 6904 грн., що було розцінено як тяжкі наслідки для КП „Управління комунальною власністю”. При більш ретельному дослідженні обставин справи в суді дії Л. не було визнано такими, що суперечать інтересам

